

ovdje nema potrebe da se prenose, jer se, kao značenja u engleskom jeziku («ustanova», «izložba» itd.), nisu prenijela u naš jezik. Značenje »predstava« (s leksikografskom oznakom *fam., co.* familijarno, komično, smiješno u rječniku Ristića, Simića i Popovića, bez oznake u Filipovićevu rječniku) najbliže je u nas ustaljenom, prilično specijaliziranom značenju: u dnevnim novinama, specijaliziranoj publicistici i najavama programa to je televizijska emisija ili priredba na pozornici svestrano zabavnoga karaktera, s više točaka ili »brojeva« povezanih oko jedne ili više središnjih ličnosti. To suženje, a moglo bi se možda reći i pomaknuće u značenju bilježi »Srpskohrvatsko-engleski rečnik« Mortona Bensona, Beograd, 1971. s. v. *šou* kao »show, program«, ako pod »program« ne shvatimo značenja bliska značenjima »proklamacija«, »raspored« itd., već »emisija«. Osim značenja, pomiče se i položaj riječi u našem jeziku primatelju: ona kao usvojena nije ni familijarna ni komična, već je standardizirana i neutralna, pa bi se jedino mogla označiti kao riječ koja pripada jednom stručnom rječniku. Riječ se javlja i u vezama *izvesti šou* i *prirediti šou*, dok stanovito lutauje u značenju još pokazuje dvočlani izraz *malí šou* (u istim vezama, kao objekatska dopuna glagolima *izvesti* i *prirediti*), koji, bar za sada, znači bilo kakvu zabavnu improvizaciju glumca, pjevača ili artista. Specifičnosti u značenju – da svaki program nije *šou* i da svaki *šou* nije na televiziji – odražavaju polusloženice *šou-program* i *TV-šou*. Od izvedenica dolazi *šoumen* za svestranog umjetnika obaju spolova i zabavljača, dok se oblik *šoumenka* za ženski rod pojavio samo u jednoj emisiji s namjernom sračunatom na izrazito komičan učinak.

Engleski jezik ne razlikuje strogo dvoglas (diftong) od »čisto« izgovorenog dugog vokala. Naš jezik, međutim, razlikuje književni izgovor *ou* od dijalekatskog *ou*, pa se redovno ponavlja da su naši vokali čisti. Spomenuti rječnik Ristića, Simića i Popovića i rječnik Mortona Bensona bilježe izgovor kao *šou*. Takav izgovor bilježi se, koliko je poznato, bez iznimke, iako ima listova koji

riječ još pišu u navodnicima (NIN, 10. III 1974). Takva transkripcija u novinama ravna se sasvim ispravno prema rječnicima i korespondentnom odnosu mladih i srednjih naraštaja, prema engleskom jeziku. U transkripciji se, naravno, ne uzima u obzir što dio starijeg naraštaja odgojen u poznavanju ili pod utjecajem talijanske kulture izgovara *šö*, pa bi tu – recimo tako – vladao mir, barem što se tiče nominativa. Međutim, u deklinaciji se javljaju nejednakosti, jer nailazimo na

N *šou*, G *šoua*. D *šouu* («Studio», 2. i 23. III. 1974.)

N *šou*. (G *šoa*). D *šou* («Oko», 6. III. 1974.).

Praksa je, očito, svjesna da je opće znanje engleskog jezika, jednostavno, previše veliko, a da bi se dvoglas mogao eliminirati iz nominativa. Ali pisanje G *šoa*, D *šou*, I *šoom*, kao realnih oblika, umjesno slijedi realni izgovor i ne konstruira nepostojeće samoglasničke sekvencije kao *-oua*, *-ouu*, *-ouo*. Množina se tvori kao da dvoglasa nema, tj. kao da je *šou* jednosložna imenica s morfemom koji se u suvremenoj lingvistici bilježi znakom *ø* (*šou*). Većina jednosložnih stranih imenica tvori kratku množinu kao *konj*-*konji* (*gnuø*-*gnui*, *viskiø*-*viskiji*). Međutim, imenica *šou* ne daje potvrda za kratku (**šoi*), već ustaljuje dugu množinu (*šou*) *šoušouvi*, kao *šokšokovi*, kako je zabilježeno u rječniku Mortona Bensona. To znači da je i u morfološkom prilagodavanju ove riječi u našem jeziku primatelju već izvršen izbor iz postojećih gramatičkih mogućnosti.

Vladimir Anić

O RIJEČI ŠOU

Uredništvo je istodobno primilo oba članka o riječi *šou* i odlučilo je da ih oba objavi, ali s komentarom jer su članci pisani s prilično suprotnih gledišta, a uz to u svakom ima dijelova koje valja dopuniti. Zajedničko

im je to što oba pokazuju da je posuđivanje tuđih riječi uvijek aktualan problem, a nekih i veoma složen.

Prvi je autor problem pokušao riješiti jednostavno: *šou* nam nije potrebna riječ, treba je zamijeniti našom, i gotovo. Međutim, to nije tako jednostavno jer *šou* nije samo *predstava*, to je, kako kaže Anić, «televizijska emisija ili priredba na pozornici *svestrano zabavnog karaktera*» (istakao S. B.). Ona je dakle došla k nama s posebnim sadržajem, kao nov pojam i zato nije istisnula dobre hrvatske riječi jer prije nije bilo toga pojma pa ni riječi za nj. Stoga se *šou* veoma teško može zamijeniti kojom od sadašnjih naših riječi. Treba samo zamjenjivati *šou* sa *predstava* pa će se odmah vidjeti da to ne ide bez štete za jasnoću i jednoznačnost poruke. Ako ćemo tražiti zamjenu za *šou*, onda treba tražiti novu riječ, npr. *zabavnica*, uz *zabavljač*, *zabavljačica*, usp. *Dick Cavett vas zabavlja*, *Zabavlja vas Julie Andrews*. Zato uz *šou* nije potreban i *šoumen*. Tu riječ može u potpunosti zamijeniti *zabavnjak*, *zabavljač* i *zabavljačica*. Jezik ima i drugih mogućnosti, npr. *razonodnica*, *razonoditelj*, *razonoditeljica*, a možda tko zna i bolju zamjenu od *zabavnica*.

Ipak, tvrdnja prvoga autora da *šou* potiskuje dobre hrvatske riječi djelomično je opravdana. Kao i svaka tuđica koja u jeziku nema rodbinskih veza ni jasno određena značenja, a potpomognuta postupcima nekih naših snobova i frazera, *šou* se neopravdano upotrebljava i u drugim značenjima i ne samo što često potiskuje riječi *zabava*, *predstava*, *priredba* u njihovu sadašnjem značenju, nego počinje potiskivati i druge. Zato valja paziti da se *šou* upotrebljava, kad se već upotrebljava, samo u svom posebnom stručnom značenju.

Drugi se autor pomirio s time da je *šou* već prihvaćena riječ i traži njezin najbolji lik i sklonidbeni tip. Nije dovoljno istaknuo činjenicu da primanje riječi *šou* ne znači za naš rječnik samo jednu tuđicu više, nego i za našu gramatiku jedan problem više, a to je ono što je prvoga autora ogorčilo, a

što nas mora potaknuti da to pitanje svestrano razmotrimo i da nađemo najbolje rješenje.

U jednom se svi slažemo: *šou* je previše čvrst u svom nominativnom liku da bi se mogao pojednostavniti u *šo*, *šoa*, *šou* ... Ne možemo dakle postići da u jeziku imamo samo tuđicu više.

Imenica *šou* nije se ustalila ni u pisanju, još se piše *show*, nije se ustalila ni u svojoj sklonidbi, još se sklanja različito, ali ipak preteže ovakva sklonidba:

N <i>šou</i>	mn. <i>šoui</i>	ili <i>šouvi</i>
G <i>šoua</i>	<i>šoua</i>	<i>šouova</i>
D <i>šouu</i>	<i>šouima</i>	<i>šouovima</i>
A <i>šou</i>	<i>šoue</i>	<i>šouove</i>
V <i>šou</i>	<i>šoui</i>	<i>šouovi</i>
L <i>šouu</i>	<i>šouima</i>	<i>šouovima</i>
I <i>šouom</i>	<i>šouima</i>	<i>šouovima</i>

Prema tome *šou* ide po obrascu grad (kao i druge imenice s osnovom na -u: *gnu*, *intervju*, *tabu*) s vokativom jđ. kao u *brat*, *sinak*, ali s dosad neuobičajenim samoglasničkim slijedom. Taj je slijed lako pisati, ali nije lako izgovarati. Kako trosamoglasnički sljedovi nisu obični, pogotovu ne *-ouu*, obično se DL *šouu* pojednostavnjuje u *šou*.

Ipak, toj sklonidbi idu u prilog ovi razlozi:

1. *šou* se sklanja po već postojećim sklonidbenim obrascima;
2. taj je obrazac u pisanom jeziku običniji (kako je u govorenom jeziku, nemam dovoljno podataka);
3. u našem jeziku postoje trosamoglasnički slijedovi: neuobičajen, u *autu*, a i *ide* ...
4. ova se sklonidba prihvaća gotovo spontano.

Puna sklonidba po tipu koji predlaže Anić, bila bi ova:

N <i>šou</i>	mn. <i>šouvi</i>
G <i>šoua</i>	<i>šouova</i>
D <i>šou</i>	<i>šouovima</i>

A šou	šoore
V šou	šovi
L šou	šovima
I šoom	šoorima.

Prednost je toga tipa u tome što uklanja trosamoglasničke sljedove, a koliko je to važno vidi se po tome što je naš jezik izbje-gavao zijev i s dva samoglasnika. Nedosta-tak mu je u tome što u našu gramatiku za nom. jd. imenica m. r. uvodi nov nastavak -u, koji ne funkcionira potpuno kao nastavak, nego je većina padeža u jednini jed-naka, a to može smetati prijenosu poruke

i voditi prema nesklonjivosti te imenice. Uz to taj tip valja posebno učiti, a prema tome u gramatikama i posebno navoditi.

Kako god sklanjali šou, teškoće ne mo-žemo izbjeći, osim ako ga zamijenimo našom riječi. Zato valja ponovno naglasiti kako tu mogućnost ne smijemo olako odbaciti. Ali ako nastavimo dosadašnjim putem, usvaja-njem šoua, valja odabrati onaj sklonidbeni tip koji će zadavati manje teškoća. Čini se da je to ipak prvi tip, šou, šoua ... Tako se onda mogu sklanjati i strana imena kao Lou.

Stjepan Babić

V I J E S T I

ČITATELJIMA I SURADNICIMA

1. Zašto kasnimo?

Ima više razloga. Jedan je od njih u ne-dovoljnoj suradnji. Mladi se lingvisti teško odlučuju na suradnju, pogotovu trajniju, a stariji i iskusniji obično su prezaposleni pa teškom mukom odvajaju vrijeme za praktič-ne članke bez kojih Jezik ne smije biti.

Kad skupimo članke, tada nailazimo na tehničke teškoće. Od uredničkih do vaših ruku Jezik prođe najmanje još trideset dru-gih i ako ga svake zadrže samo dva dana, to je već šezdeset dana. A neke ga zadržavaju i više. Urednicima nije teška ni jedna briga kao što im je teško postići da Jezik izađe na vrijeme kad jednom ode iz njihovih ruku. S kakvim uspjehom, sami znate. Tješe nas: Što se toliko brinete?! Ta Jezik je naj-redovitiji časopis u Jugoslaviji. Ne znamo je li to istina, ali i da jest, to nam ne može biti utjehom. Nastojat ćemo da Jezik odsad izlazi kad piše da izlazi. Nadamo se da će nam u tome pomoći i tematski brojevi jer suradnici ipak shvaćaju važnost Jezika i naći će vremena ne samo da Jezik redovito izlazi nego i da se održi na potrebnj razini. A mi smo učinili već nešto da popravimo i tehničke prilike. Možemo se dakle nadati da će Jezik odsad izlaziti na vrijeme i s boga-tim sadržajem.

2. Bibliografija – radna proslova 20. obljetnice

Ovim brojem Jezik završava XXI. godište. A o 20. obljetnici nismo rekli ni riječi. Šu-tjeli smo, ali je nismo zaboravili. Umjesto slavlja i nazdravica obljetnicu smo obilježili djelom. Priredili smo Bibliografiju I.-XX. godišta. U njoj se nalaze podaci koji već svojim rasporedom govore sami za sebe (v. 4. omotan stranu). Jezik je u prošlih dvade-set godina učinio mnogo, znamo da nije ostalo mrtvo slovo na papiru, a Bibliografi-jom će se njegovo djelovanje još pojačati. Čitatelji će znati što se može naći u proš-lim godištima, a suradnici će lakše provjeriti o čemu se pisalo i koliko, a o čemu nije. Tako će prošlih 20 godišta biti pristupačni-je, a u našoj današnjici prisutnije i djelo-tvornije.

Bibliografija izlazi usporedno s ovim bro-jem u 5000 primjeraka. Nadamo se da ćete je naručiti, to više što joj cijena nije visoka zahvaljujući pomoći Interesne zajednice kul-ture grada Zagreba i susretljivosti Školske knjižice koja je preuzela brigu za tiskanje i raspačavanje. Čitateljima koji odmah naruče primjerak je osiguran. Najbolje je da novac pošaljete s novom pretplatom za iduće go-dište. Suradnici koji u 20 godišta imaju tri članka ili više, a sada su pretplatnici Jezika, dobit će je na poklon kao malen znak pri-